

CHÁ»® â€œKHÃ”NGÂ€• TRONG BÃ€I KINH BÃ•T NHÃƒf

Ã•Ã°ng gÃ°p cá»§a HT ThÃ-ch Thanh Tá» «
08/08/2017

CHỈ
KHÔNG TRONG Â BÀI
KINH Â BÁT
NHÃ

*HT Thích Thanh Tề

Ng°Ýi
tuÂ ch¶p
có,
không thÃ tÙt °ác lý jo. Nh°ng dùÂ ch¶p
cóÂ nhiÂu
nh°Â núi
Tu DiÂ v«n
khôngÂ tai
hjiÂ nh°Â ch¶p
khôngÂ b±ng
hjt c£i. ó làÂ tai
híaÂ IÙn.Â Vi
v-yÂ ng°Ýi
x°a hay nh̄c nhßÂ chúng
taÂ ãng
nênÂ ch¶p
không,
thç mà trongÂ Bát
NhãÂ nói
cái gì cing không hçt. Không m̄t, tai, mii, l°ái, thân,
ý,Â không
s̄c,
thinh, h°ing, vỄ, xúc v.v... Trong kinh nói không mà các
vỄÂ tiẤn
bÑiÂ b£o
ãngÂ ch¶p
không.
V-y hai chỉ không ó khác nhau chx nào? ây là iẤu
tôi muÑn gi£ng trjch cho t†t c£Â T ng
Ni,Â Ph-t
tíÂ n̄m
cho vjing, Ã °Ýng tuÂ chúng
taÂ không
bỄ trß ngj lji còn có thÃ tiçn nhanh hjn.

Â

MuÑn
biçt chỉ Không trong kinhÂ Bát
NhãÂ hay c£Â hÇ
thÑngÂ Bát Nhã,
tr°Úc hçtÂ chúng
taÂ ph£i n̄m th-t
vjngÂ giáo lýÂ nhân
duyên. Ng°Ýi không n̄m vjingÂ giáo
lýÂ nhân duyênÂ thì
không bao giÝ hiẤu °ác chỉ Không trong kinhÂ Bát
Nhã. Chỉ Không cçaÂ Bát
NhãÂ éng vjing

làÁ đũa trênÁ lý
 nhân duyên, nç uÁ lý
 nhân duyênÁ làÁ chân
 lýÁ thì chỉ Không
 cing s½ làÁ chân lý.

Tr°Ùc
 hçtÁ chúng taÁ thíÁ xem
 xétÁ các pháp trênÁ thç
 gianÁ này có pháp nào
 không phÿiÁ nhân
 duyên sanhÁ hay không?
 Nh°Á chúng taÁ nhìn
 thÿy ngôi chùa, v-y ngôi chùa tẽ âu mà thành? Ai cing
 biçt Áu do nhân công, thã, thÿy, gçh, cát, á, xi
 m ng v.v...Á hấp
 lçiÁ thành ngôi chùa.
 ChÛ không bao giÿ bçng đ°ng nó tñ thành, phÿi ç
 nhân, ç duyên hÛi hấp mÛi có.Á Nhân
 duyênÁ thì không phÿi
 mÛt thẽ mà rÿt nhiÁu thẽ táÁ hấp
 lçithành sñÁ v-t.
 Cing v-y, tÿt cÿ muôn sñ muôn v-t trênÁ thç
 gianÁ này có cái nào
 v°ất ngoài vòngÁ nhân
 duyênÁ âu.

Gÿn
 âyÁ các nhà khoa híc
 khiÁ tìm hiÁuÁ jô
 Ph-t, thÿy rõ chç tr°ing các pháp
 doÁ nhân duyênÁ sinh
 cçaÁ jô
 Ph-tÁ rÿtÁ phù
 hấpÁ vÛi khoa híc.
 Bÿi vì khoa híc làÁ môn
 hícÁ phân tích sñ
 v-t, mà phân tích sñ v-t thì không v-t nào tñ nó có,
 tÿt cÿ Áu do sñÁ kçt
 hấpÁ nhiÁuÁ thành
 phÿnÁ mà có. Nh° v-y
 v-t nào cing khôngÁ jn
 ÛcÁ mÛt nhân mÛt
 duyên có thÁ thành. Mà chúng rÿtÁ phéc
 tçp, do nhiÁu nhân nhiÁu duyên tá
 lçi.Á Chúng taÁ mÛi
 thÿy cái nhìn cçaÁ éc
 Ph-tÁ hçn hai ngàn
 n m vÁ tr°ÙcÁ rõ
 ràng, t°Ýng t-n nh° thç nào.

Sñ
 v-t không tñ có, không phÿiÁ ng«u
 nhiênÁ có, cing không
 do ai làm ra, chÉ khiÁ nhân
 duyênÁ tá hÛi thì
 sñ v-tÁ hiçn có,
 thç u duyên thì sñ v-t ly tán.Á Giáo
 lýÁ Ph-t chÉ rõ
 choÁ chúng taÁ không
 cònÁ mê lÿm,
 ngh) r±ng sñ v-t do ng°Ýi nào ho-cÁ ng«u

nhiênA nó có. Tề cái
 nhàA chúng taA nhìn
 tUi cái bàn, cái ghế, v-t nào không phEi tềA nhân
 duyênA sinh? Cây
 cNĩA tr°Uc m̄tA chúng
 taA cing làA nhân
 duyênA sinh, rÓi
 ế.nA con ng°YiA có
 phEi tềA nhân
 duyênA sinh không? Nếu
 nóiA jn giEnA là
 do tinh cha huyếtt m¹ kếtt tả lịiA thành
 thânA con ng°Yi.
 Ngày nay vUi con m̄t y híc, ng°Yi ta phân tích có bao
 nhiêu t÷ tế bào, phân ra tềng lojì rÓiA phNĩ
 hãpA l«n nhau. NhY
 chúngA phNĩ hãpA sinh
 hojtt, phát triãnn thì thânA chúng
 taA còn sNng, nếu
 chúng h° hojì thì thân này tan nát. Nh° v-y tẏt cE sñ
 v-t trênA thế
 gianA không có cái nào
 thoát ngoàiA lý nhân
 duyên.

Nh°
 xét cái Ông hÓ, v-t gì là chặ thã cạ nó?A Chúng
 taA không thã nói cây
 kim là chặ thã, sñ là chặ thã. BÙ ph-n nào là chặ
 thã cing không °ác, mà do ặ các bÙ ph-n ráp lị
 thành cái Ông hÓ. Nh° v-y duyên hãp thì nó có, nếu
 các bÙ ph-n phân tán ra thì Ông hÓ cing không.A Tr°Uc
 m̄tA chúng taA thẏy
 có Ông hÓ, nh°ngA thñc
 thãA cái Ông hÓ
 có hay không? ChẾ là duyên hãp tịm có chUã không
 th-t, vì nó không có chặ thã. Bñi
 không có chặ thã nên ặ duyên nó còn, thiếu duyên nó
 mẏt, không có gì cNĩ Ēnh hếtt. Nh° v-y làm sao nói
 Ông hÓ là th-t °ác. ãA không
 th-tA thì cái gì là
 chặ thã cạ nó, ch³ng qua duyên hãp tịm có, duyên hếtt
 hoàn không.

TrongA kinh
 A HàmA ếc Ph-tA có
 đjy, ng°Yi nào thẏy °ácA lý
 nhân duyênA thì ng°Yi
 ó thẏy °ác pháp. Thẏy °ác pháp tềc là thẏy
 jô hay thẏy Ph-t. Qua óA chúng
 taA thẏy tỄm quan
 trỉng cạA lý nhân
 duyênnh° thế nào rÓi. Cing nh° v-y,A con
 ng°YiA doA nhân
 duyênA sinh nên không
 chặ thã, không cNĩ Ēnh. Muôn v-t trênA thế
 gianA này doA nhân
 duyênA sinh cing không
 chặ thã, không cNĩ Ēnh. Tuy không cNĩ Ēnh, không chặ
 thã nh°ng Ông hÓA v«n
 có, ặ duyên thì nóA hiẶn
 tiãnn. Hiãu lý này rÓiA chúng
 taA mUi b°Uc qua

b°Ùc thé hai là chỉ Không trong kinhÁ Bát
Nhã.

Chúng
taÁ ãng lşm chỉ
Không trong kinhÁ Bát
NhãÁ là trÑng rxng,
không có gì hçt. Không là Ñi vÙi có. Nh°ng chỉ Không
ây là ngay ñi sĩ v-tÁ hiçn
tiAnÁ m̄t thşy, tay
sÝ mó °ác song chç thÁ nó là không, không cÑ Ënh.
Nh° v-y dù m̄t thşy, tay sÝ mó °ác mà nói là
Không, ó là không chç thÁ, không cÑ Ënh.Á Bát
NhãÁ nói Không vì nó
doÁ nhân duyênÁ sinh
nên không chç thÁ. Cho nên chỉ Không trong kinhÁ Bát
NhãÁ còn gíi làÁ tánh
Không.Á Hç
thÑngÁ Bát NhãÁ gíi
ó làÁ tñ tánh
Không. Téc là không có chç thÁ,
khôngÁ tñ tánhÁ nh°ng
sĩ v-tÁ v«n cóÁ gi£
t°Ùng cçạ nó khi ç duyên tả hÙi.

Con
ng°ÝiÁ chúng taÁ cing
doÁ nhân duyênÁ sinh,
không có chç thÁ, cÑ Ënh. V-y gíi ta °ác không?
ChÉ là cái ta tşm bã, còn mştt theo duyên, không cóÁ giá
trÉÁ th-t. Thç mà
lâu nayÁ chúng taÁ cé
lşm nh-n ta là th-t, sĩ v-t là th-t. Nhà Ph-t gíi
lşm nh-n ó làÁ vô
minh, làÁ si
mê. Ng°Ýi híc Ph-t ph£i cóÁ trí
tuç sáng suÑt, thşy úngÁ nh°
th-t. Nhĩng gì Ph-t đjyÁ chúng
taÁ quán sát,
thşu suÑt mÙi em ra h°Ùng d«n chÉ đjy cho ng°Ýi
khác, chÙ không ph£i híc hiÁu sông mà thşy °ác l½
th-t.

Chúng
taÁ thí nghiçm lşj
thân mình có ph£i là tşm bã hay không ? Nçu thânÁ ch̄c
ch̄nÁ chân th-tÁ thì
không bao giÝ hoj. Vì do duyên hãp nên thiçu duyên thì
nó sanh ra bçnh t-t rÓi i çnÁ bşj
hoj. ó là l½ th-t, không còn giÁ nghi
ngÝÁ nữa.Á Vì
v-yÁ chỉ Không
çạÁ Bát NhãÁ là
không cóÁ thñc thÁ,
chÙ không ph£i không ñj giĩa có và không. Ng°Ýi ta cé
ngá cái bànÁ tr°Ùc
m̄tÁ là có,Á h°
khôngÁ trÑng rxng là
không. ó là cái có không cçạ ng°Ýi Ýi, còn Không
çạÁ Bát NhãÁ là
khôngÁ tñ tánh,
khôngÁ tñ tánhÁ təc

là khôngÁ thĩc
 thÁ.Á Vi
 v-yÁ éc Ph-tÁ nói
 thân nàyÁ vô ngã.
 ViÁ vô ngãÁ nên
 không chç thÁ, bĩi không chç thÁ nênÁ tùy
 duyênÁ mà thành,Á tùy
 duyênÁ mà ho;ì, không
 ph£i lúc nào cing nguyên v'n. ó làÁ ý
 ngh)áÁ cả thÁÁ cçáÁ ;o
 Ph-t.

Chúng
 taÁ th¶y rõÁ ý
 ngh)áÁ cçá chỉ Không
 rồi thì Ñi vUi sñ v-tÁ hiÇn
 tiÁnÁ m̄t th¶y, tay
 sÝ mó °ác là th-t có hay th-t không?Á Nói
 th-tÁ có hayÁ th-t
 khôngÁ Áu sai c£
 vì nó tịm bã, chÉ có gi£ t°ỦngÁ hiÇn
 tiÁn. Nh° v-y ph£i nói sao ? Nói
 cácÁ pháp khôngÁ th-t
 có, doÁ duyên sinh,
 chÉ tịm có nên nhà Ph-t gliÁ nh°
 huyÁn,Á nh°
 hóa. ;n ấy tôi nhÚÁ ThiÁn
 s°Á TềÁ ;o
 H;nhÁ ß Yi Lý
 cóÁ bài kÇ:

Tác
 hiuÁ tr§n saÁ hiuÁ

Vi
 khôngÁ nh¶t thi;çt
 khôngÁ

Hĩu
 khôngÁ nh°Á thçy
 nguyÇtÁ

V-t
 tr°ỦcÁ hiu
 khôngÁ không.

Tịm dỄch:

Có
 thì muôn sñ cóÁ

Không
 thì ¶t c£ khôngÁ

Có
 không tr ng áy n°ỦcÁ

ëng
 m̄c cóÁ không không.

Ngài
 TềÁ ;o H;nhÁ diÁn

ịtÁ hình
 ɛnhÁ choÁ chúng
 taÁ thỷ r†Á linh
 Ûng. T† cɛ sñ v-t nzu nói có thì
 v-t nào cing có hịt. Tjì sao? Vì trên giɛ t°Ủng m̄t
 thỷ, tay sY mó ấc. Còn nzu nói không thì †† cɛ
 Áu không hịt, vì chúng là duyên hãpÁ không
 th-t.Á Không
 th-tÁ nên nói là
 không. Nh° v-y nói có và không giÑng nh°Á m-t
 tr ngÁ d°Ui áy
 n°Úc. êm r†m ta nhìn xuÑng hó n°Úc, thỷÁ m-t
 tr ngÁ hiÇn d°Ui
 áy n°Úc.Á M-t
 tr ngβ áy n°Úc là thĩc có hay thĩc
 không? Nzu thĩc có sao °a tay vÚt lên không ấc.
 NzuÁ thĩc khôngsao
 m̄tÁ chúng taÁ thỷÁ rõ
 ràng. Nên gíi là có mà chÉ là cái
 bóng, chŨ không phÉi không ngj. Nh°ng là bóng thì
 nóÁ không th-t.

Muôn
 sñ v-t βÁ thç
 gianÁ này cing nh°
 bóng tr ng áy n°Úc, nhìn thỷ nh° có nh°ngÁ rÑt
 cuÚcÁ khôngÁ thĩc
 thÁ. Cho nên có cingÁ nh°
 không, chÉ vì duyên hãp tjì có. Ng°Yi
 ta cé ngá r†ng nhĩng gì m̄t thỷ tai nghe là thĩc có,
 nh°ng không ngY chúng là duyên hãp. ã là duyên
 hãp,Á chúng taÁ ẽng
 lĩm chỷp nó th-t thì s½ khôngÁ au
 khŒ. ây là chx khó cça ng°Yi hĩc
 Ph-t. Nzu thỷ ấc lý này thìÁ chúng
 taÁ s½ thỷÁ jì
 Ph-tÁ hay áo Á.

Chúng
 taÁ tu khó kh n
 vìÁ chúng taÁ thỷ
 cái gì cing th-t nên dẢ nhiẢm, dẢ k't. NhiẢm k't
 thì sñ tu không tịçn, còn thỷ cácÁ pháp
 khôngÁ th-t thìÁ chúng
 taÁ không có gì Á
 chỷp, màÁ không
 chỷpÁ thì °Yng
 tuÁ hịt sécdÁ
 dàng. Cho nênÁ si mêÁ là
 Ûng c; chç yzu °aÁ chúng
 taÁ çn chxÁ sai
 lĩm. TẽÁ sai
 lĩmÁ ó khiçnÁ chúng
 takhông thỷ l½ th-t, rŒi bẾÁ chìm
 m̄tÁ trongÁ sinh
 tí, kiçp này kiçp ní không cùng.Á Tuy
 nhiênÁ nhĩng thé ó
 cing là t°Ủng duyên hãpÁ không
 th-t. Nh°ng không khéo tuÁ chúng
 taÁ s½ không ra khĩi
 nó, chx này r†† là quan trĩng.

TôiÁ nhẼn
 m;nhÁ l;ĩ chỉ Không
 trong kinhÁ Bát NhãÁ tếc
 làÁ tánh khôngÁ cạ
 các pháp. TêÁ con
 ng°YiÁ cho tUi muôn
 v-t Áu gi£ có, không cóÁ thĩc
 thÁ. ã là gi£ có màÁ chúng
 taÁ thẼy th-t thì ó
 làÁ mê l;ẽm,
 gi£ có mà nói không thìÁ trái
 vUiÁ 1½ th-t.Á Vì
 v-yÁ không thÁ kh³ng
 Ęnh là không. PhẼi bi;ẽt muôn sñ muôn v-tÁ tr°Uc
 m-t chúng taÁ là t°Ung
 duyên hãp gi£ có.

KinhÁ Bát
 NhãÁ có câu: "QuánÁ Tĩ
 T;ĩ BÓ TátÁ hànhÁ tâm
 Bát NhãÁ Ba La M-t
 aÁ thÝi,Á chi;ũ
 ki;ũnÁ ngi u©nÁ giai
 Không, UÁ nhẼt
 thi;ũtÁ khÕ ách .
 Ngh)a là,Á BÓ
 TátÁ Quán Tĩ
 T;ĩÁ khiÁ thĩc
 hànhÁ sâu vàoÁ trí
 tu;ẽt Bát Nhã, Ngài xem thẼy tẼt c£ sñ
 v-t, tẼt c£ phápÁ hay
 nóiÁ gĩn làÁ con
 ng°YiÁ gÓmÁ n m
 u©n: s-c, thĩ, t°Bng, hành, théc Áu
 không cóÁ thĩc thÁ,
 không cN Ęnh. Khi thẼy nh° v-y Ngài liÁn qua h;ũt
 thẼyÁ khÕ n;n.

Ngày
 nayÁ chúng taÁ tặng
 kinhÁ Bát NhãÁ tẽ
 lúc mUi vào chùa cho tUi n m sáu m°ji tuÕi, bi;ẽt bao
 nhiêu bi;ũn? Tr m ngàn bi;ũn màÁ khÕ
 áchÁ v«n làÁ khÕ
 ách. B;ĩ vì tặngÁ Bát
 NhãÁ thì tặng mà
 nhìn thẼy thânÁ n m
 u©nÁ th-t. N;ũ thẼy
 thânÁ n m u©nÁ duyên
 hãpÁ h° dÑiÁ thì
 có ai chĩi thânÁ n m
 u©nÁ nàyÁ chúng
 taÁ thẼy sao? ThânÁ n m
 u©nÁ ãÁ không
 th-tÁ thì lÝi chĩi
 có th-t áu. Ch³ng qua cing là t;ĩm bãÁ h°
 gi£Á thòi. MinhÁ h°
 gi£, ng°YiÁ h°
 gi£,Á lÝi
 nóiÁ h° gi£,
 có gì mà khÕ, có gì mà phiÁn. Cho tUi tẼt c£
 nhĩngÁ thi;ũt thòi,
 khÕ s;ĩ khác, n;ũ xét kù chúng có th-t không?

CingÁ không th-t.
 Nh° v-y có gì làmÁ chúng
 taÁ khÕ sß âu?
 ChÉÁ c§n dùngÁ trí
 tuÇ Bát NhãÁ soi thÿu
 muôn sñ v-t, soi thÿu ljiÁ b£n
 thânÁ mình Áu là
 duyên hãpÁ h° gi£.
 Thÿy °ãc nh°Á v-y
 thìÁ khÕ áchÁ nào
 cing qua hçt.

Nh°
 v-yÁ chúng taÁ chÉ
 c§n tặng mÙt câu ó cing hçt khÕ rÓi, âuÁ c§n
 ph£iÁ tặng nhiÁu.
 Chç yçu là biçt v-n dãngÁ Ýi
 Ph-t dÿyÁ vào viÇc
 tu cça mình.Á LYi
 Ph-t dÿy r†Á chí
 lýÁ nh°ngÁ chúng
 taÁ cé Íc thuÙc
 lòng. Íc lji cho Ph-t nghe ph£i không?Á Chúng
 taÁ Íc kinhÁ úng
 ra là Íc cho mình nhÛ vàÁ thñc
 hànhÁ theoÁ Ýi
 Ph-t dÿy. Nh°ng th°ÝngÁ Ph-t
 tíÁ cé ngh) r±ng
 Íc nh° v-y có ph°Ùc. Íc hai l§n ph°Ùc nhiÁu hìn
 mÙt chút. Do không biçtÁ Ýi
 Ph-t dÿyÁ ÁÁ éng
 dãngÁ quán
 chiçuÁ ljiÁ b£n
 thânÁ vàÁ míi
 v-tÁ chung quanh,Á thÿu
 triÇt °ãc l½ th-t cça nó nênÁ chúng
 taÁ cé Íc cho Ph-t
 nghe hoài, còn mình thì khôngÁ dính
 dángÁ gì hçt. Ph-t
 nóiÁ chiçu kiçnÁ ngi
 u©nÁ giai khôngÁ ÚÁ nhÿt
 thìçtÁ khÕ ách,Á chúng
 taÁ tặng hoài sao
 không qua °ãc khÕ ách? Bßi vì cóÁ chiçu
 kiçnÁ âu!Á Chiçu
 kiçnÁ làÁ soi
 sáng, màÁ chúng
 taÁ không chÉuÁ soi
 sángÁ thì làm sao thÿu
 tĩ °ãc. ó làÁ l§m
 l«nÁ cçaÁ chúng
 ta.

éc
 Ph-tÁ dÿy thân này
 °ãcÁ kçt
 hãpÁ tẽÁ n m
 u©n:Á s̄c
 u©n:Á thí
 u©n:Á hành
 u©n:Á t°ßng
 u©n:Á théc
 u©n:Á S̄c

uân là té
 ị ất n^oúc
 gió lía hãp
 ị. Á Thí
 uân là nhĩng c^lm
 giác c^a chúng
 ta nh^o ang nóng có
 ngĩn gió th^oi qua nghe mát, c^lm
 giác ỳ gĩ là
 thⁱ. L^oái chúng
 ta n^lm m^ut món n
 nghe ngĩt, nghe ng v.v... c^lm
 giác ỳ là thⁱ.
 M^t chúng ta nhĩn
 th^ong^o th^ong v-t, nh-n
 ra p x^u. Thân
 xúc chĩm sanh thích ho-c chán v.v... ó là c^lm
 giác c^a thⁱ. Sáu
 c n^l tĩp xúc sáu
 tr^ln có c^lm
 giác kh^o vui,
 kh^o kh^o kh^o vui.
 ó gĩ là thⁱ. Á T^ong
 uân là tâm mình
 t^ong t^ong vi^c quá
 kh^e v^e lai.
 Hành là suy t^o, nhĩng ý
 ni^c nh^l nh^l t^l
 nh^e. Có ch^x nói
 hành cĩng là ý
 chí. Á ý
 chí v^oĩn lên hay ý
 chí mĩnh m¹/₂. Á Th^ec
 uân, Á phân
 bi^ct cái này t^lt,
 cái kia x^u, cái này ph^li, cái kia qu^o v.v...

Nh^o
 v-y thân chúng ta có
 n m ph^ln. M^ut ph^ln thu^uc v^a s^c ch^ot, b^ln ph^ln kia
 thu^uc v^a tinh th^ln.
 Có ch^x khác ị chia thân này do b^ln th^e hãp
 ị là s^c. S^c
 ó g^om b^ln th^e ất n^oúc gió lía. Ph^ln tinh
 th^ln b^ln th^e: thⁱ,
 t^ong, hành, th^ec. Hai th^e c^ung ị thành tám th^e Áu
 nhau.

Tóm
 ị, thân này t^e v-t
 ch^ot cho ị n^l tinh
 th^ln Áu do duyên
 hãp, không có gĩ c^l Ēnh. X^oa Thi^ln
 s^oĩng Gi^u, Á T^o
 t^ong T^o ũng,
 lúc m^ui c^o t^oc vào
 chùa, Á ĩc kinh Á Bát
 Nhã, Ng^l th^ong kinh nói: "Vô nh^l,
 nh), t^u, thⁱt, thân, ý; Á vô
 s^c, thĩnh, h^oĩng, v^e, xúc, pháp",
 Ng^l bⁱch v^ui th^ong:

- Con có m^t tai mii l^oái thân ý, nh^ong sao

trong kinh nói không có. Ngh)a này th¿ nào?

VỀ

th§y ƒc §u b£o Ngài i tim híc chx khác, vì
 th§yÁ gi£i
 ngh)ajÁ không nÕi.
 Ng°YiÁ híc joÁ th¥y
 kinh nói sao là hay nh° v-y, không th̄c m̄cÁ tim
 hiãuÁ ngh)a
 lýÁ thìÁ chúng
 taÁ khôngÁ ti¿n
 bUÁ °ác.
 NgàiÁ L°ing GiUíÁ Íc
 kinhÁ không hiãu
 liánÁ sinh nghiÁ nên
 Ngài ph ng tim cho ra. Sau nàyÁ ngU
 joÁ Ngài mUí th¥y
 °ác lýÁ chân
 th-tÁ cça Ph-t d¡y.
 T†t c£Á Ýi Ph-t
 d¡yÁ không có câu
 nào, Ýi nào làÁ vô
 ýÁ vô ngh)a,
 t†t c£ Áu chÉ 1½ th-t choÁ chúng
 ta. Nh°ng vìÁ trình
 UÁ th¥p nênÁ chúng
 taÁ không n̄m vãng
 thành ra céÁ mê
 muUíÁ mãi.

Trong

kinhÁ Bát NhãÁ có
 o¡n: "T°Ung không cça cácÁ pháp
 khôngÁ nh¡, không
 s¡ch, không thêm, không bUít v.v..." cho tUí không m̄t
 tai mii l°ái thân ý, rÕi không c£ s̄c thình h°ing v£
 xúc pháp v.v... t†t c£ Áu không. Nh° v-yÁ tánh
 KhôngÁ làÁ thĩc
 thÁÁ không cça các
 pháp. TrênÁ ph°ing
 diÇnÁ khôngÁ thĩc
 thÁÁ thì không có
 pháp gì có th-t c£, nên nói không t†t c£.Á Ngí
 u©nÁ không,Á th-p
 nh£ xéÁ không,Á th-p
 bát giUíÁ không
 v.v...

TUí

o¡n sau "vôÁ vô
 minhÁ t-n, vôÁ khÕ
 t-p diÇt jo,Á vô
 tríÁ diÇc vô ̄c .
 Ngh)a là t†t c£Á pháp
 nh°Á n m u©n,Á m°Yi
 hai xé,Á m°Yi
 tám giUí.Á N m
 u©nÁ là chÉ thân
 này,Á m°Yi hai xéÁ təc
 là sáu c n vàÁ sáu
 tr§n,Á m°Yi
 tám giUíÁ làÁ c n
 tr§nÁ théc cUng l¡j

là m°Yi tám.Á V-y
 thìÁ thân này,Á tâm
 thécÁ này vàÁ trşn
 c£nhÁ này trênÁ tánh
 Không Áu không có, khôngÁ thĩc
 thÁ. VÁÁ thç
 tác ç, nhĩng thè nàyÁ không
 th-tÁ có.

CònÁ nh°
 phápÁ Th-p NhỄ Nhân
 Duyên,Á Té
 çÁ 1½ raÁ nh†t
 ĒnhÁ ph£i có. Vì
 Ph-t nói phápÁ Té
 çÁ làÁ chân
 lý, không thÁ sai chiy, phápÁ nhân
 duyênÁ cingÁ chân
 lý, không thÁ sai chiy °ác. Nh°ng
 tjiÁ sao kinhÁ Bát
 Nhãnói cing không luôn, nh° v-yÁ chúng
 taÁ tu cái gì? iẤm
 này có nhiÁu ng°Yi th̄c m̄c. KhôngÁ khŌ
 t-p diÇt jō,Á không
 vôÁ minh và không
 hçtÁ vô minhÁ v.v...
 thìÁ chúng taÁ tu
 làm sao ây?

TôiÁ th°Yng
 hayÁ nh̄c, pháp cça
 Ph-t dĩy là ph°ing thuÑc trỄ tâm bÇnh cçaÁ chúng
 sanh.Á Chúng
 sanhÁ có bÇnh gì Ph-t
 có thè thuÑc †y. V-y nçu bÇnhÁ không
 th-tÁ thì thuÑc có
 th-t không? ThânÁ ngi
 u©nÁ nàyÁ không
 th-tÁ təc là
 bÇnhÁ không th-t.
 ThuÑc là Ā trỄ bÇnh, bÇnh ãÁ không
 th-tÁ thì thuÑc làm
 gì có th-t.Á Rõ
 ràngÁ pháp cça Ph-t
 dĩy chỄ làÁ ph°ing
 tiÇnÁ trỄ bÇnh
 choÁ chúng sanh.
 NçuÁ chúng sanhÁ hçt
 bÇnh thì thuÑc cing không dùng.Á Chúng
 sanhÁ khôngÁ thĩc
 thÁÁ thì thuÑc cing
 khôngÁ thĩc thÁ.

Ng°Yi
 Ýi th°Yng ngh) IYiÁ phàm
 tácÁ không th-t,
 cònÁ IYi Ph-t
 dĩyÁ làÁ chân
 lý, là th-t. Nh°ngÁ sĩ
 th-tÁ Ph-t chẾÁ tùy
 theoÁ bÇnh cçaÁ chúng
 sanhÁ mà dĩy, giúp
 hiÁ gi£i trỄ °ác

c n bÇnh cça mình, chÛÁ ngôn
 ngiÁ ÷y cingÁ không
 th-t. Cho nên nóiÁ kinh
 iẤnÁ nh° ngón tay
 chÉÁ m-t tr ngÁ hay
 chiçc bè °a ng°Yi qua sông v.v... HiẤu nh° v-yÁ chúng
 taÁ mÛi không nghi.
 T÷t c£ phápÁ thç
 gianÁ (tác
 ç) và phápÁ xu÷t
 thç gianÁ (chân
 ç). Áu không cóÁ thñc
 thÁ, chÉ là gi£ t°Ûng tìm bã, Ñi
 bÇnh cho thuÑc thôi. Th÷y rõ nh° v-y nênÁ không
 ch÷p, s½ i tÛi chx cçu kínhÁ Niçt
 Bàn, không cònÁ mê
 lşmÁ nữa.

Th÷y
 °ác chi Không cçaÁ Bát
 NhãÁ rÓi thìÁ chúng
 taÁ dÁ tu. Bßi
 vìÁ chúng taÁ ang
 m̄c bÇnhÁ ch÷p
 không. Nói t÷t c£Á pháp
 khôngÁ có chç thÁ
 liẤnÁ ch÷p khôngÁ ngj.
 Nçu aiÁ ch÷p
 khôngÁ ngj là lşm,
 bßi sñ v-t ang có gi£ t°ÛngÁ hiÇn
 tiẤnÁ làm sao nói
 không °ác. Cho nênÁ chúng
 taÁ ph£iÁ hiẤu
 rõ, Không là không chç thÁ, không cÑ
 Ënh, chÛ lşm là không ngj. HiẤu nh° v-yÁ chúng
 taÁ s½ không còn ch÷p
 nữa.

T÷t
 c£ sñ v-t çn vÛi ta, taÁ không
 ch÷pÁ thì dÁ tu biçt
 m÷y. Mình có ph£i khÕ sß ã d'p nóng gi-n,
 d'pÁ phiẤn
 nãoÁ không?Á Sß
 d)Á chúng taÁ phiẤn
 não,Á chúng
 taÁ nóng gi-n là
 vìÁ chúng taÁ ch÷p
 nó th-t. Nçu biçt rõ nóÁ không
 th-t, chÉ tìm bã do duyên hãp thì có
 gì mà ch÷p. DoÁ không
 ch÷pÁ nênÁ th£nh
 thijÁ tñ tjiÁ i
 giãÁ cuÛc
 YiÁ màÁ chúng
 taÁ không dính m̄c gì
 c£.

Nh°
 v-yÁ Ph-t ÛÁ chúng
 taÁ hçt khÕ,
 hayÁ chúng taÁ dùngÁ trí

tuÇÁ thÿy muôn sñ
v-t xÿy ÿn vÛi minhÁ không
th-t, liãÁnÁ v°ät
quaÁ các khÕ. NxiÁ khÕ
khôngÁ ai cêu ta °ác
mà do taÁ nh-n raÁ chân
t°ÛngÁ cça nóÁ không
th-tthì có gì làm taÁ phiÁn
hà, khÕ sß nĩa! Thÿy t°Ýng t-nÁ jō
lýÁ thì không còn
chÿp. Nên nhÛ chÿp là gñc tẽÁ si
mê, là nhân cçaÁ au
khÕ. NhÝÁ trí
tuÇÁ sángÁ không
chÿpÁ nênÁ au
khÕÁ cing không còn.
Tãng mÛtÁ bài
kinhÁ Bát NhãÁ màÁ thÿu
triÇtÁ rÕi thìÁ chúng
taÁ tñ tjiÁ i
trongÁ cuÛc Ýi.
ó làÁ iÁu ch_c
ch_nÁ v-y.

Nh°ng
s½ có ng°Ýi nói th_ này, Ph-t d_jy các phápÁ h°
gi£Á t_jm bã
nh°Á kinh Kim CangÁ nói:
"Nhÿt thi_ tÁ hũu
vi pháp, nh°Á mÛng
huyÁnÁ bào £nh".
N_ u míi th_ Áu t_jm bãÁ huyÁn
hóaÁ h_ t thì không
c_ ñn làmÁ gì nĩa.Á CuÛc
ÝiÁ céÁ th_£
trõiÁ thìÁ xã
hÛiÁ s½ ra sao? áy
làÁ nghi v_ñnÁ cça
nhiÁu ng°Ýi hi_ñn nay. Th-t ra ng°ÝiÁ tu
Ph-tph_£i có _Á hai
m-t: MÛt làÁ trí
tuÇÁ t_éc tríÁ Bát
Nhã, hai làÁ tẽ
bi.

Chúng
taÁ quán sátÁ thÿy
rõ tánh các pháp là không, do duyên hãp t_jm có, thÿy
t°Ýng t-n nh° v-y làÁ chúng
taÁ cóÁ trí
tuÇÁ Bát Nhã. Nh°ngÁ gi_£
síÁ c_ñh ta có ng°Ýi
ói khÕ,Á chúng
taÁ cing bã m-c ch_É
ngÓi c°Ýi thôi, không làm gì h_ t, nh° v-yÁ tr_ß
thànhÁ khô khanÁ tiêu
c_ñc. Cho nên ph_£iÁ phát
tãmÁ tẽ bi.
Ph-t d_jy cóÁ trí
tuÇÁ mà không cóÁ tẽ
biÁ làÁ càn
tuÇÁ t_écÁ trí
tuÇÁ khô.Á Vì

v-yÁ trí tuÇÁ phxi
 cóÁ tẽ biÁ thìÁ trí
 tuÇÁ ¥y mÙi t°ji
 nhuşn. CõnÁ tẽ bimà
 thìç uÁ trí tuÇÁ thì
 gíi làÁ tẽ biÁ mù,
 nẽnÁ chúng taÁ tu
 Ph-tÁ phxi có çÁ tẽ
 biÁ vàÁ trí
 tuÇ.

Bßi
 vì cóÁ trí tuÇÁ rÓi
 ch°ng l½Á ngÓi
 không, ai khÕ m-c hí không cşn biçt
 çn ? Nh° v-y làÁ ích
 k=, không cóÁ lã
 íchÁ gì c£. Cho nẽn
 ng°Ýi tu phxiÁ phát
 tâmÁ tẽ bi,Á chúng
 sinhÁ tuyÁ h°
 gi£Á nh°ng lji không
 biçtÁ h° gi£.Á Vi
 v-yÁ hí khÕ,Á chúng
 taÁ phxi th°ing, phxi
 cõu hí, làm cho hí hçt khÕ. Nh° v-y nhÝÁ trí
 tuÇÁ phá kiçnÁ ch¥pÁ sai
 lşm,Á phá
 nguÁ muÙi t m tñi.
 NhÝÁ lòng tẽÁ bi
 th°ingÁ ng°ÝiÁ mê
 lşm, ta chÉ cho hí th¥y °ãc l½
 th-t, không còn ch¥p, không cònÁ au
 khÕÁ nĩa. ó mÙi
 gíi là làm tròn bÕn ph-n ng°Ýi tu.

Vi
 v-yÁ trí tuÇÁ vàÁ tẽ
 biÁ phxi nhËp nhàng
 theo nhau. Ng°ÝiÁ tu
 Ph-tÁ dù b-c th°ãng
 hay b-c hj cing phxiÁ Óng
 thÝiÁ huân
 t-pÁ haiÁ ph°ing
 diÇnÁ ó. Phxi có
 şy çÁ trí
 tuÇÁ tẽc tríÁ Bát
 NhãÁ vàÁ tẽ
 biÁ Á ÙÁ chúng
 sanh. Không vË Ph-t nào chÉ cóÁ trí
 tuÇÁ màÁ thìç u
 tẽ bi. HiÁu nh° v-yÁ chúng
 taÁ mÙi sụn sàng l n
 vàoÁ cuÙc ÝiÁ ÁÁ cõu
 khÕ, ÁÁ ánh
 thécÁ nhing ng°ÝiÁ mê
 muÙi. Không nẽn nói thân gi£, c£nh gi£,
 khÕ cingÁ không th-t,
 có gì âu lo.Á Thiên
 hjÁ ói cing là
 chuyÇn gi£ thõi, có chi phxi b-n lòng rÓi ngÓi ó
 không làm gì hçt.

Nên

trong kinh Ph-t dÿy ph°Ùc và huÇ, c£ hai ph£i song hành
nh° nhau, giÑng con chim có hai cánh. Chim muÑn bay °ãc
ph£i ç òi cánh, n¿u chích i mùt cánh thì chim bay
không °ãc. Ng°Yi tu cing v-y, ph£i cóÁ trí
tuÇÁ Á thÿy t°Ýng
t-n l½ th-t cçaÁ cuÙc
ÝiÁ và cóÁ lòng
têÁ bi Á san
sÙt,Á chia x»Á nhĩng
nxi khÕ cçaÁ chúng
sanh. ó mÙi là ng°YiÁ tu
Ph-tÁ chân chính.

Mong

t†t c£ quý vỄ nghe suy ng«m vàÁ éng
dângÁ giáo
phápÁ Ph-t
dÿy vàoÁ Ýi
sÑngÁ tu
t-pÁ cça
mình. N¿uÁ éng
dângÁ °ãc
s½ thÿyÁ giá
trỄÁ cao
siêu cçaÁ Ph-t
pháp,
b±ng ng°ãc lÿi chÉ hiẤu suông, khôngÁ thĩc
hànhÁ gì
c£ thì không bao giÝ thÿy °ãc sñÁ m§u
nhiÇmÁ cçaÁ jo
Ph-t.
Và nh° v-yÁ chúng
taÁ không
xéng áng gíi làÁ Ç
tíÁ cçaÁ éc
Ph-t.
T†t c£ hãy ghi nhÛ vàÁ cÑ
g¬ngÁ nx
lĩcÁ thĩc
hànhÁ Á
có niÁm vuiÁ chân
th-tÁ ngay
trong hiÇn Ýi.